

4. niezgodność z art. 31 ust. 3 Konstytucji poprzez wprowadzenie środka bardzo uciążliwego, choć możliwe było zastosowanie środka mniej ingerującego w konstytucyjne prawa i wolności jednostki.

W związku z powyższym wnoszę o stwierdzenie, że art. 93b § 3 i art. 93g § 3 kk jest niezgodny z art. 42 ust. 1, art. 47, art. 2 oraz z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Ponadto wnoszę o zasądzenie na rzecz pełnomocnika skarżącego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu. Jednocześnie oświadczam, że koszty te nie zostały opłacone w całości ani w części.

II.

Podstawy skargi konstytucyjnej

Wskazuję następujące orzeczenia organów władzy publicznej, z którym skarżący łączy naruszenie przysługujących mu praw lub wolności konstytucyjnych:

1. Wyrok Sądu Okręgowego w B z dnia września 2015 r., sygn. akt
2. Wyrok Sądu Apelacyjnego w K z dnia grudnia 2015 r., sygn. akt

Wyrokiem z dnia grudnia 2015 r. Sąd Apelacyjny w K oddalił apelację skarżącego. Wyrok ten jest prawomocny. Oznacza to, iż skarżący uzyskał ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji RP i art. 46 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym.

Podstawą wydania powyższych wyroków był w szczególności art. 93b § 3 kk, którego niezgodność z Konstytucją skarżący zarzuca w niniejszej skardze. Przepis ten stanowi:

Środek zabezpieczający i sposób jego wykonywania powinien być odpowiedni do stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który sprawca może popełnić, oraz prawdopodobieństwa jego popełnienia, a także uwzględniać potrzeby i postępy w terapii lub terapii uzależnień. Sąd może zmienić orzeczony wobec sprawcy środek zabezpieczający lub sposób jego wykonywania, jeżeli poprzednio orzeczony środek stał się nieodpowiedni lub jego wykonywanie nie jest możliwe.

Podstawą wydania powyższych wyroków był także art. 93g § 3 kk:

Skazując sprawcę określonego w art. 93c pkt 3 na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym, jeżeli istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni

przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych.

Na podstawie zaskarżonych przepisów sąd pierwszej instancji orzekł wobec Skarżącego środek zabezpieczający w postaci pobytu po odbyciu kary pozbawienia wolności w zakładzie psychiatrycznym dla sprawców preferencyjnych przestępstw przeciw

Zastosowanie zaskarżonych przepisów doprowadziło do naruszenia przysługujących skarżącemu praw i wolności określonych w Konstytucji, tj:

- wynikającej z art. 42 ust. 2 Konstytucji wolności od podlegania odpowiedzialności karnej za czyn zabroniony, którego skarżący nie popełnił,
- prawa skarżącego do życia rodzinnego i decydowania o swoim życiu osobistym wynikającego z art. 47 Konstytucji,
- prawa skarżącego do zaufania do organów państwa i stanowionego przezeń prawa oraz do jasnej i precyzyjnej normy prawnej, z której wynika odpowiedzialność karna, wynikających z art. 2 Konstytucji.

Ograniczenia powyższych praw nie znajdują usprawiedliwienia w świetle art. 31 ust. 3 Konstytucji.

III.

Stan faktyczny oraz postępowanie sądowe

Wyrokiem z dnia września 2015 r., sygn. akt , Sąd Okręgowy w B orzekł wobec Skarżącego środek zabezpieczający w postaci pobytu po odbyciu kary pozbawienia wolności w zakładzie psychiatrycznym dla sprawców preferencyjnych przestępstw przeciw

Sąd zastosował środek zabezpieczający z uwagi na to, iż w ocenie sądu:

- czyn przypisany skarżącemu był popełniony w związku z
- istnieje wysokie prawdopodobieństwo popełnienia takiego czynu,
- orzeczenie środka zabezpieczającego było konieczne, aby zapobiec ponownemu popełnieniu przez skarżącego czynu zabronionego o znacznej społecznej szkodliwości.

Sąd oparł się przy tym na literaturze przedmiotu i opiniach biegłych, które nie były w tym zakresie jednomyślne.

Od wyroku tego skarżący złożył apelację, jednakże wyrok Sądu Okręgowego został utrzymany w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w K z dnia grudnia 2015 r., sygn. akt

Wyrok Sądu Apelacyjnego, który skutkuje utrzymaniem w mocy wyroku Sądu Okręgowego, jest prawomocny. Tym samym Skarżący wyczerpał przysługujące mu środki zaskarżenia. Ewentualne złożenie kasacji jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie ma bowiem, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, wpływu na wyczerpanie drogi prawnej przez skarżącego i na bieg terminu do złożenia skargi konstytucyjnej.

Wyrok Sądu Apelacyjnego został doręczony pełnomocnikowi skarżącego wraz z uzasadnieniem w dniu 16 lutego 2016 r. Skarżący złożył wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej 16 grudnia 2015 r. Zarządzenie Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w Bielsku-Białej o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej zostało doręczone pełnomocnikowi w dniu 19 lutego 2016 r. Tym samym termin na sporządzenie skargi konstytucyjnej należy liczyć od 19 lutego 2016 r. (termin ten rozpocząłby bieg 16 lutego 2016 r., ale uległ zawieszeniu z uwagi na wcześniejsze złożenie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu).

Uzasadnienie

1. Wzorzec kontroli z art. 42 ust. 1 Konstytucji RP

Zgodnie z art. 42 Konstytucji odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że analizowany przepis konstytucji odnosi się nie tylko do kar, ale także do środków zabezpieczających. Może zatem stanowić wzorzec kontroli kwestionowanych w niniejszej skardze przepisów kodeksu karnego.

Skoro art. 42 Konstytucji dopuszcza podleganie odpowiedzialności karnej jedynie przez osoby, które dopuściły się czynu zabronionego przez ustawę obowiązującą w chwili popełnienia danego czynu, to oznacza, że zastosowanie środka zabezpieczającego musi być zawsze odnoszone do czynu zabronionego, który już został popełniony. Z art. 42 Konstytucji należy zatem *a contrario* wnioskować, że nie może zostać ukarany ten, kto nie popełnił czynu zabronionego. Tymczasem kwestionowane przepisy odnoszą się do czynu, co do którego istnieje jedynie prawdopodobieństwo, iż może zostać popełniony w przyszłości. Prowadzi to do odpowiedzialności karnej za czyn, który nie został popełniony. Co więcej, zastosowana konstrukcja nakłada na sąd obowiązek określenia społecznej szkodliwości owego przyszłego czynu zabronionego.

W przypadku skarżącego, orzekając środek zabezpieczający na podstawie kwestionowanych przepisów, Sąd Okręgowy w B oparł się jedynie na opiniach biegłych, które – co warto podkreślić – nie były jednomyślne. W konsekwencji skarżącemu przypisano odpowiedzialność karną i zastosowano dotkliwe sankcje nie za czyn popełniony, a jedynie hipotetyczny, który może, ale nie musi wystąpić w przyszłości.

Nie ulega zatem wątpliwości, że zastosowanie wobec skarżącego zaskarżonych przepisów doprowadziło do naruszenia gwarantowanej w art. 42 ust. 1 Konstytucji wolności skarżącego od ponoszenia odpowiedzialności karnej za czyn, którego skarżący nie popełnił. W związku z powyższym zaskarżone przepisy należy uznać za niezgodne z art. 42 ust. 1 Konstytucji.

2. Wzorzec kontroli z art. 47 Konstytucji RP

Zgodnie z art. 47 Konstytucji RP, każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym.

Nie ulega wątpliwości, że stosowanie środków zabezpieczających istotnie ogranicza prawo do decydowania o swoim życiu osobistym. Wprowadzenie tego rodzaju ograniczeń musiałoby zatem znaleźć usprawiedliwienie w świetle art. 31 ust. 3 Konstytucji. W niniejszym przypadku takiego usprawiedliwienia brak, o czym będzie jeszcze mowa poniżej.

W prowadzonym postępowaniu i składanych środkach odwoławczych skarżący wskazywał, że zastosowanie wobec niego środka zabezpieczającego po odbyciu kary pozbawienia wolności uniemożliwi mu udzielenie pomocy rodzinie, w szczególności opiekę nad _____ Stan _____ z całą pewnością będzie z czasem ulegał pogorszeniu, a orzeczony środek zabezpieczający pozbawia skarżącego i jego rodzinę jakichkolwiek perspektyw w zakresie sprawowania przez skarżącego opieki nad _____, choćby w dającej się przewidzieć przyszłości. Skarżący bowiem nie tylko odbywa wieloletnią karę pozbawienia wolności, ale po jej zakończeniu zostanie umieszczony w zakładzie psychiatrycznym na bliżej nieokreślony czas.

Tym samym naruszenie prawa skarżącego do ochrony prawnej jego życia rodzinnego oraz decydowania o swoim życiu osobistym poprzez zastosowanie zaskarżonych przepisów jest szczególnie dotkliwe i niewątpliwie musi prowadzić do stwierdzenia niezgodności tych przepisów z art. 47 Konstytucji.

3. Wzorzec kontroli z art. 2 Konstytucji RP

Zaskarżone przepisy są niezgodne także z zasadą demokratycznego państwa prawnego, sformułowaną w art. 2 Konstytucji w szczególności z zasadą zaufania obywatela do państwa oraz zasadą dostatecznej określoności przepisów prawnych.

Zgodnie z orzecznictwem Trybunału zasada zaufania obywatela do państwa (zasada pewności prawa) wymaga, aby jednostka, podejmując działania, była w pełni świadoma konsekwencji, jakie te działania mogą za sobą pociągać, w tym była w stanie przewidzieć reakcję organów państwowych. Zasada ta jest związana z zasadą określoności przepisów prawnych, zgodnie z którą przepisy powinny być jasne i precyzyjne, tak by adresat nie miał

wątpliwości co do treści nakładanych na niego obowiązków. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy przepisy ingerują w sferę praw i wolności jednostki.

Należy tutaj podkreślić, że zaskarżone przepisy dotyczą odpowiedzialności karnej oraz ograniczenia prawa do ochrony życia prywatnego i decydowania o swoim życiu osobistym, a więc wymogi dotyczące określoności przepisów prawa muszą być postawione bardzo wysoko. Przepisy powinny być tak sformułowane, aby nie było miejsca na żadne wątpliwości ze strony jednostki podejmującej działanie, a także ze strony organu stosującego prawo.

Tymczasem zaskarżone przepisy nakładają na sąd obowiązek określenia stopnia społecznej szkodliwości czynu zabronionego, który nie został jeszcze popełniony. Sąd musi ponadto ocenić prawdopodobieństwo popełnienia tego czynu.

Zgodnie z art. 115 § 2 k.k. przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu sąd bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. Skoro elementy brane pod uwagę przy ocenie społecznej szkodliwości czynu mają charakter retrospektywny, to należy uznać, że nie jest możliwa ocena społecznej szkodliwości czynu mającego nastąpić w przyszłości na podstawie jasnych i precyzyjnych kryteriów ustawowych. W takim przypadku stosowanie środka zabezpieczającego musi mieć charakter ocenny, uznaniowy, a nawet stwarza ryzyko arbitralności rozstrzygnięć.

Z drugiej strony jednostka nie może zapobiec przypisaniu jej odpowiedzialności karnej za czyn zabroniony poprzez powstrzymanie się od popełnienia tego czynu, ponieważ przypisanie jej odpowiedzialności zależy od oceny prawdopodobieństwa popełnienia czynu, a nie od faktycznego zachowania jednostki. Skarżący, opierając się na treści przepisów, na podstawie których mógłby podlegać odpowiedzialności karnej, nie miał zatem żadnej możliwości skorygowania własnego zachowania w celu uniknięcia tej odpowiedzialności (w zakresie zastosowania środka zabezpieczającego).

W niniejszej sprawie sąd musiał oprzeć się na opiniach biegłych, które nie były jednomyślne. Zastosowanie środka zabezpieczającego wobec skarżącego było zatem nacechowane uznaniem sądu, który nie oparł się na jednoznacznej treści przepisów, ale na własnej ocenie prawdopodobieństwa popełnienia czynu w przyszłości i jego potencjalnej społecznej szkodliwości.

Zważywszy na charakter gwarancji sformułowanych w art. 42 Konstytucji oraz na prawa jednostki podlegające ograniczeniu, w szczególności te, o których mowa w art. 47 Konstytucji, zaskarżone przepisy należy uznać za niezgodne z art. 2 Konstytucji.

4. Wzorzec kontroli z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP

Zgodnie z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP: „Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw”.

W przypadku przepisów prowadzących do odpowiedzialności karnej, a w konsekwencji do pozbawienia wolności lub stosowania środków o podobnych charakterze, konieczne jest wykazanie przez ustawodawcę, że przepisy te spełniają kryterium proporcjonalności. W szczególności zgodnie z zasadą konieczności ustawodawca powinien spośród dostępnych środków, służących realizacji zamierzonego celu, wybrać ten, który będzie najłagodniejszy. Należy przy tym zbadać, czy tego samego celu nie można było osiągnąć przy użyciu innych środków, mniej uciążliwych dla obywatela, słabiej ingerujących w sferę jego praw i wolności.

Argumenty przytoczone powyżej wskazują, iż kwestionowane przepisy naruszają wolności i prawa wskazane w art. 42 ust. 1 oraz w art. 47 Konstytucji. Ustawodawca nie wskazał jednak w uzasadnieniu ustawy, jakie dobra chciał chronić poprzez wprowadzone ograniczenia. Ponadto wprowadzone ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności nie spełniają kryterium konieczności. Sięgnięto bowiem po środek bardzo uciążliwy, podczas gdy możliwe było zastosowanie innego środka, nakładającego mniejsze ograniczenia na prawa i wolności jednostki. Wskazać tu należy przede wszystkim środki przewidziane w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Podsumowanie

Niniejsza skarga konstytucyjna wraz zawartymi w jej treści wnioskami jest jedynym środkiem prawnym, który może finalnie doprowadzić do stanu zgodnego z prawem oraz z normami Konstytucji RP. Dlatego też wydanie przez Trybunał Konstytucyjny orzeczenia o tym akcie jest konieczne dla ochrony konstytucyjnych wolności i praw skarżącego.

Mając to na uwadze, wnoszę jak na wstępie.

A D W O K A T

dr. Anieszka Kastelik-Smaza

Załączniki:

1. Pismo Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej w Bielsku-Białej z dnia 15 lutego 2016 r.
2. Kopie orzeczeń wydanych w związku z wyczerpaniem przez Skarżącego przysługujących mu środków zaskarżenia, tj.:
  - Wyrok Sądu Okręgowego w B z dnia września 2015 r., sygn. akt
  - Wyrok Sądu Apelacyjnego w K z dnia grudnia 2015 r., sygn. akt

Otrzymują: 5 x Trybunał Konstytucyjny, 1 x a/a